

Saatja: info@yanatoom.ee
Saatmisaeg: reede, 5. september 2025 16:59
Adressaat: Egert Belitšev
Teema: EP liikme Jana Toomi büroo arupärimine

Järeltegevuse lipp: Järeltegevus
Olekulipp: Lipuga märgitud

TÄHELEPANU! Tegemist on väljastpoolt asutust saabunud kirjaga. Tundmatu saatja korral palume linke ja faile mitte avada!

Politsei- ja Piirivalveamet

Peadirektor Egert Belitšev

Euroopa Parlamendi liikme Jana Toomi arupärimine

Tere!

Pöördun Teie poole seoses olukorraga, kus praktikas ei pruugi olla tagatud põhiseaduslik õigus tõhusale õiguskaitsele isikutele, kelle Eestis viibimise alus tühistatakse ning kelle suhtes rakendatakse viivitamatut lahkumisettekirjutuse sundtäitmist. Selle kahetsusväärse praktikaga olen kokku puutunud ka isiklikult, kui abipalvega minu poole pöördusid sellisesse situatsiooni sattunud isikud.

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 15 sätestab, et igaühel on õigus pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse. Samas viitavad mitmed juhtumid olukorrale, kus see põhiõigus ei ole täiel määral tagatud isikutele, kelle tähtajaline elamisluba tühistatakse ja kes saadetakse Eestist välja n-ö päeva pealt. Sageli puudub neil pärast lahkumisettekirjutuse sundtäitmist:

- praktiline võimalus esitada kaebus 10-päevase tähtaja jooksul (nt puudub ligipääs digiallkirjale ja dokumentidele),
- juurdepääs riigi õigusabile,
- võimalus esindaja määramiseks või suhtlemiseks haldusorganiga.

Eesti siseriiklik kord näeb ette 10-päevase tähtaja vaide või kaebuse esitamiseks PPA otsuse peale, isegi kui lahkumisettekirjutus täidetakse viivitamatult.

Minu arupärimisele vastas justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakosta: „*Seaduses sätestatud alustel, näiteks ohu korral avalikule korrale, riigi julgeolekule või*

põgenemisohu esinemisel, on pädeval asutusel õigus asuda lahkumisettekirjutust viivitamata sundtäitma. Isikul on õigus esitada lahkumisettekirjutuse (sh ka viivitamatu sundtäitmise kohaldamisel) peale kaebus halduskohtule. Tagatiseks viivitamatu väljasaatmise vastu on võimalus taotleda halduskohtult esialgset õiguskaitset, millega isik saab paluda kohtul peatada lahkumisettekirjutuse täitmine kuni kohtumenetluse lõpuni. Halduskohtumenetluse seadustiku kohaselt lahendab kohus esialgse õiguskaitse taotluse viivitamata ning nende taotluste vastuvõtmine ja menetlemine toimub ka väljaspool tavapärast tööaega, et vältida olukorda, kus isik saadetakse välja enne, kui tal on olnud reaalne võimalus kohtu poole pöörduda. Praktikas tähendab see, et kohus saab otsuse teha väga kiiresti, isegi tundide jooksul. Kinnipeetud isiku puhul tagavad ametiisikud talle võimaluse kontakteeruda kaitsjaga (juristi või advokaadiga). Juhul, kui välismaalasel puuduvad piisavad rahalised vahendid õigusabikulude katteks, on tal õigus taotleda riigi õigusabi (VSS § 66 lg 2). Kiireloomulistes väljasaatmise menetlustes on tagatud ka riigi õigusabi taotlemise ja määramise kiirendatud kord.”

Seoses ülaltooduga palun vastata:

1.Kuidas näeb välja Politsei- ja Piirivalveameti tavapraktika mainitud väljasaadetavatele isikutele pr ministri poolt loetletud õiguste, k.a lahkumisettekirjutuse viivitamatu edasikaebamise tagamisel?

2.Mitu lahkumisettekirjutuse viivitamata sundtäitmist oli fikseeritud aastatel 2022, 2023, 2024, 2025?

3.Mitu edasikaebamist lahkumisettekirjutuse viivitamata sundtäitmise peale on tehtud aastatel 2022, 2023, 2024, 2025? Mitu neist oli vormistatud tänu riigi õigusabile?

4.Mitu korda oli väljasaadetavate poolt kasutatud esialgse õiguskaitse võimalus aastatel 2022, 2023, 2024, 2025?

Lugupidamisega

Jana Toom

Euroopa Parlamendi liige